տան գործ ուսուցական հանդէսին, կարո՞ղ է նա տալոյ տարի դպրութիւն ունենալ, կամ՝ մի անգամ, մի տարի աշակերտաց յետոյ, պէտք է համարէր միմիայն ժամանակաւոր մի գործ....

Մենք կարծում ենք, որ թէկ[illegible]ջան էլ աշխատութիւն ունենալ մնայուն ինքնիշխանութիւն, նա, այսուամենայնիւ, ժամանակաւոր մի գործ կը լինի։

Բայց որպէս զի գործը լինի ոչ ժամանակաւոր, այլ հաստատ և ուսուցական, պէտք է կազմէլ մի հաստատ մասնաժողով, կամ մի ընկերութիւն, Բագուի «Մարդասիրական» ընկերութեան պէս, բայց աւելի լայն, ընդարձակ պրոգրամայով, որ իրան նպատակ կը դնի, հաստատ հիմնական գրամագլուխ կազմելուց յետոյ, մի կողմից այդ հիմնական գրամագլխի տոկոսներով հայերի լուսաւորութեան գործին օգնել, իսկ միւս կողմից նոյն նպատակին հասնելու անդադար աշխատելով իր շրջական գործունէութեամբ իր հանգանակով կողմից զանազան պարահանդէսների, ներկայացումների, հանգանակների, աճուրդների, խնջոյքների, դասախօսութիւնների, գրական երեկոների և տոմսավաճառութիւնների միջոցով։

Եթէ Բագուայոյն հաստատուած Բագուի «Մարդասիրական» ընկերութիւնը իրան ունի այդ բոլոր միջոցներով գործել յօգուտ հայոց լուսաւորութեան (առանց դաւանութիւնների խտրութեան) տալով պետութեան սահմաններում,—ինչի՞ սիրեմ չակերտենք նոյնանման մի ընկերութիւն Թիֆլիսում կազմել, բայց աւելի ընդարձակ պրոգրամայով, այսինքն որ կարողանայ հայ ժողովրդի լուսաւորութեան մասին հոգալ թէ տալով պետութեան սահմաններում և թէ պետութենից դուրս։

Բացի դրամական օգնութենից, այդ տեսակ ընկերութիւն կարող էր և բարոյապէս օգնել Կ. Պօլսի ընկերութիւններին։

Նորերումս «Դպրոցասիրաց-Արևելեան» ընկերութեան պատուելի ներկայացուցիչ, պ. Հ[illegible]ար, գրել է մեզ խնդրելով որ հարկաւոր ժամանակ մատուցանենք այն անձինքներ, որոնք համաձայնէին ընկերութեան ձեռքով Հայաստանում նոր հիմնած դպրոցների մէջ ուսուցիչների պաշտոններ վարելու։ Դուցէ այդ մեզ կարողացի, բայց գուցէ և ոչ։

Այդ տեսակ բանն էր, ինչպէս և փոքրի շարունակ հասարակ խափանէ մի խնդրութեան գործ չէ. ուսուցիչներ առաջարկելը նոյնպէս մի ընկերութեան գործ պէտք է լինել։

Վերջապէս եթէ մենք համաձայն ենք այն մտքին, որ Կ. Պօլսի բոլոր ընկերութիւնները միանալով, այսօր թէ վաղը կը կազմեն մի մեծ, ընդհանուր, հայաստանեան հայոց ընկերութիւն, որ պէտք է լուսաւորութիւն տարածէ Հայաստանում,—դորան համահաւասար պէտք է համաձայնենք և այն մտքին որ կազմէլ մի ընկերութիւն Թիֆլիսում, որ Կ. Պօլսի ընկերութեան օգնական, նորա աջակից կը լինի, որ կոչուած նորան թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս։

Աչ մեր կարծիքով այդ տեսակ ընկերութիւն կազմելու համար առաջին հիմնական գրամագլուխ կայ Թիֆլիսում. դա է պատերազմի ժամանակ հայ գաղթականների համար կազմուած ընկերութեան դամարի մնացորդը, որ գեռ եւս մի բաւական մեծ գումար է կազմում։

Միթէ մենք հանդիպում և անտարբեր կերպով կը տեսնենք որ Կ. Պօլսի ընկերութիւնները միանան, իսկ Թիֆլիսը այնպէս չենք անել, որ պատրաստ ենք այն ընկերութեան օգնել։

Եթէ դուք ամենայն համաձայն էք այն մտքին որ Կ. Պօլսում կազմէլ մի ապագայի համայնական հայոց ընկերութիւն,—պէտք է համաձայնել և այն մտքին, որ Թիֆլիսում այդ ընկերութեան հետ միասին յարակցութեան գործի մէջ ծանօթութեան կենդանի մեր ծանօթ շրջաններից անջատ մի հաստատ, ուսուցական, պաշտօնական հայոց ընկերութեան ձեռք։

Դ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ [illegible]

10 սեպտեմբերի

[illegible] 115 [illegible]

ՆԱՄԱԿ [illegible]

12 սեպտեմբերի

[illegible]